
Türkiye Eğitim Dergisi

(2020) Cilt 5, Sayı 1, s. 1-17

Okul Öncesi Eğitim Programlarının Milli Kavramlar Açısından İncelenmesi¹

Özkan SAPSAĞLAM*

Özet

Yaşamın farklı alanlarına dair ilk bilgilerin ve ilk becerilerin kazanıldığı erken çocukluk yılları bireyin gelecekteki yaşamının da temelini oluşturmaktadır. Çocukların ailede başlayan bilgi ve beceri kazanma süreçleri, okul öncesi eğitim kurumları ile devam etmektedir. Okul öncesi eğitim kurumları, eğitim programları aracılığıyla çocukların gelişimlerini ve belirlenen hedeflere ulaşmasını destekler. Türk Milli Eğitim sisteminin temel amaçlarından biri de milli, manevi ve kültürel değerlerin çocuklara kazandırılmasıdır. Bu çalışmada Türkiye’de uygulanan okul öncesi eğitim programları (1994, 2002, 2006 ve 2013) milli kavramlar açısından incelenmiştir. Çocukların pek çok farklı kavramı öğrenebilecekleri okul öncesi yıllar, milli kavramların çocuklara öğretilmesi açısından da önemli bir dönemdir. Milli kavramlara ilişkin farklı tanımlar olmakla birlikte bayrak, milli marş, mensubu olunan ülke hakkında bilgi, kültürel etkinlikler ve tarihi şahsiyetlerin tanıtılması milli kavramların kazandırılmasında öne çıkmaktadır. Nitel araştırma yaklaşımı benimsenerek gerçekleştirilen çalışmada doküman incelemesi yapılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde içerik analizi yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma sonucunda milli kavramların okul öncesi eğitim programlarında yeterli düzeyde yer almadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler

Okul öncesi eğitimi
Okul öncesi eğitim programları
Milli kavramlar

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 27.01.2020
Kabul Tarihi: 07.04.2020
Elektronik Yayın Tarihi: 01.06.2020

DOI: 11..11111/ted.xx

¹27-28 Aralık 2018 tarihlerinde İstanbul’da yapılan Türk Eğitim Kongresi’nde sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş halidir.

Examination of Preschool Education Programs in Terms of National Concepts

Özkan SAPSAĞLAM*

Abstract

Early childhood years the basis of the individual's future life in which are gained the first knowledge and first skills about different areas of life. They gain abilities, acquire knowledge and learn values. The process of acquiring knowledge and skills of children, which started in the family, continues with the preschool education institution. Preschool education institutions support children to development and reach their expected goals through educational programs. One of the main objectives of Turkish National Education system is to provide the children the national, cultural and spiritual values. This study examines the pre-school education programs implemented in Turkey (1994, 2002, 2006 and 2013) in terms of the national concepts. Preschool years, where children can learn many different concepts, are also an important period in terms of teaching national concepts to children. Although there are different definitions regarding national concepts, the introduction of flags, national anthems, information about the country to who citizenship, cultural events and national heroes stand out in the teaching of national concepts. This is a qualitative research that uses the document analysis method. Content analysis method was preferred in the analysis of the research data. According to the results of the research, it has been observed that national concepts are not sufficiently included in preschool education programs.

Keywords

Preschool Education
Preschool Education Programs
National Concepts

About Article

Sending Date: 27.01.2020
Acceptance Date: 07.04.2020
Electronic Issue Date: 01.06.2020

DOI: 11.11111/ted.xx

GİRİŞ

Çocuklar ve çocukların eğitimi toplumun geleceği açısından oldukça önemlidir (Arıcı, 2016). Erken çocukluk döneminin çocukların gelecek yaşamlarındaki etkisi artık dünya genelinde kabul gören bir gerçektir (Sapsağlam, 2018). Çocuklar entelektüel, sosyal ve duygusal yaşamlarına etki eden birçok kaynağa maruz kalırlar (Veldhuis, Koniin ve Seidell, 2012) ve içinde buldukları çevrede deneyim, davranış, iletişim ve etkileşim gibi farklı yollarla öğrenmelerini gerçekleştirirler (Bronfenbrenner 1979; Bruner 1996).

Kavramlar, tıpkı beceriler ve değer yargıları gibi yaşamın ilk yıllarından itibaren kazanılmaktadır (Sapsağlam, 2019). Türk Dil Kurumu tarafından, "Nesnelerin veya olayların ortak özelliklerini kapsayan ve bir ortak ad altında toplayan genel tasarım" olarak ifade edilmektedir (TDK, 2019). Kavram, bireylerin düşünmesini ve dünyayı anlamasını,

*Assoc. Prof., Yıldız Technical University, ozkaanim@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9965-5191

çevresiyle iletişim kurmasını sağlayan zihinsel araçlardır (Senemoğlu, 2007). Kavramlar, bilginin yapı taşlarıdır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2016).

Erken çocukluk yılları, pek çok kavramın ilk kez kazanıldığı hayati bir dönemdir. Bu dönemde kazanılan kavramlar, yaşamın ilerleyen yıllarında bilgi, beceri ve davranışa dönüştürülmektedir (Sapsağlam, 2019). Çocukların öğrenme süreçlerinde içinde buldukları çevrede yaşadıkları deneyimler ve gözlemledikleri davranışlar etkili olmaktadır (Bronfenbrenner, 1979). Çocuklar yaşamın ilk yıllarından itibaren kavramları öğrenmeye ve öğrendikleri kavramları yaşamlarında kullanmaya başlarlar (Bracken ve Shaughnessy, 2003).

Çocukların kavramları öğrenme süreçlerini inceleyen Lev Vygotsky, çocukların kavramları sosyal çevre üzerinden öğrendiğini savunmaktadır. Kavramların öğrenilmesinde kişilerle ve nesnelere etkileşim önemlidir. Vygotsky, kavramları spontane/kendiliğinden edinilen ve öğrenilen kavramlar olmak üzere iki başlıkta ele almaktadır. Spontane/kendiliğinden edinilen kavramların kaynağı gündelik yaşam ve deneyimlerdir. Öğrenilen kavramlar ise okul yaşantısında ve daha çok çocuğun öğretmenle etkileşimi sonucunda ve amaçlı etkinlikler yoluyla edinilen kavramlardır (Vygotsky, 1934).

Çocuklarda kavram gelişimi küçük yaşlardan itibaren başlar ve çocuklar kavramları üç tür öğrenme deneyimi ile kazanırlar. Bunlar;

Naturalistik Deneyimler: Çocuğun kendisinin başlattığı ve sürdürdüğü deneyimler. Örneğin: Oyuncaklarıyla oynama, legolardan ev yapma.

İnformal Deneyimler: Çocukların aktiviteleri sırasında bir yetişkinin veya ebeveyninin çocuğa sorular sorması veya etkinliğine dair yorum yapmasıyla kazanılan deneyimler. Örneğin: Çocuk arabalarla oynarken babası sorar "arabalarının renklerini söyler misin?"

Yapılandırılmış Deneyimler: Önceden planlanmıştır ve doğrudan öğretme içerir. Örneğin: Öğretmenin çocuklara şekilleri tanıtmaları (MEB, 2016).

Çocukların kavramları öğrenmelerinde evde ve okuldaki yaşantıları (Vygotsky, 1934) ve yapılandırılmış deneyimler (MEB, 2016) önemli bir yer tutmaktadır. Okul, sadece bilgi ve beceri değil aynı zamanda milli ve manevi değerlerinde çocuklara öğretildiği, değer ve kültür aktarımı yapan bir kurumdur (Sapsağlam, 2016). Ülkemiz eğitim sisteminin anayasası olarak kabul edilen 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda; belirtildiği üzere Türk milli eğitiminin genel hedeflerinden biri de milli, ahlaki ve kültürel değerlerin çocuklara kazandırılmasıdır (MEB, 1973). Okullar, milletleri geleceğe taşıyan kurumların başında gelmektedir ve okulların bu görevlerini yerine getirmesinde ise eğitim programları önemli bir yer tutmaktadır (Kayhan ve Gürol, 2019). Çocuklar için bir öğrenme ortamı olan okulların, amaçlarına ulaşmasında öğretmenler, ebeveynler, eğitim ortamları, materyaller ve eğitim programları etkili olmaktadır. Sapsağlam, (2013) tarafından yapılan araştırmaya göre Türkiye’de okul öncesi eğitime yönelik 1952, 1989, 1994, 2002, 2006 ve 2013 yıllarında uygulanmış farklı okul öncesi eğitim programları bulunmaktadır (Sapsağlam, 2013).

Araştırma konusuyla ilişkili literatür incelendiğinde, okul öncesi eğitim programlarının değerlendirme boyutuyla incelenmesi (Sapsağlam, 2013), MEB 2013 okul öncesi eğitim programının değerler eğitimi açısından incelenmesi (Duman, 2014; Öz, 2015), okul öncesi eğitim programlarında yer alan hedeflerin değerler açısından incelenmesi (Sapsağlam, 2016), okul öncesi programlarında özel gereksinimi olan bireylerin yer alma durumlarının

incelenmesi (Kılıçkaya ve Zelyurt, 2015), okul öncesi eğitim programına yönelik öğretmen görüşleri (Arslan ve İlkay, 2015), okul öncesi eğitim programı değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi (Aslan, Soyalp, Karahan ve Altuntaş, 2016), MEB 2013 okul öncesi eğitim programının okuma yazma becerilerinin gelişimi yönünden değerlendirilmesi (Kandır ve Yazıcı, 2016), okul öncesi öğretmenlerinin MEB, 2002, 2006 ve 2013 okul öncesi eğitim programlarına yönelik görüşleri (Durmuşoğlu, 2017), 2013 okul öncesi eğitim programının değerlendirilmesi (Başaran ve Ulubey, 2018), okul öncesi öğrencilerinin programın kazanımlarına ulaşma durumlarının değerlendirilmesine ilişkin bir model önerisi (Yiğit, Özyurt ve Adıyaman, 2019), okul öncesi eğitim programının Stufflebeam'ın bağlam, girdi, süreç ve ürün (bgsü) değerlendirme modeline göre değerlendirilmesi (Aslan ve Uygun, 2019), MEB okul öncesi eğitim programının ana akım okul öncesi eğitim programları açısından incelenmesi (Gülçiçek, Tonga ve Erden, 2019) gibi araştırmalarının yapıldığı görülmüştür.

Bu araştırmada 1994, 2002, 2006 ve 2013 okul öncesi eğitim programları milli kavramlar açısından incelenmiştir. Araştırma, okul öncesi eğitim programlarında “milli kavramlara” yer verilme düzeyine dair tarihsel bir projeksiyon sunması ve gelecekte hazırlanacak okul öncesi eğitim programlarına ışık tutması açısından önemli görülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Nitel araştırma yaklaşımında gerçekleştirilen çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma, doküman incelemesi yoluyla toplanan verilerin analizine dayanmaktadır. Doküman incelemesi, çalışılacak konular ile ilgili olarak yazılı ve basılı belgelerin analizini içeren bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 20013).

Çalışma Materyalleri

Araştırmanın çalışma materyallerini Türkiye’de uygulanan okul öncesi eğitim programları oluşturmaktadır. İncelenen okul öncesi eğitim programları Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Araştırma Kapsamında İncelenen Eğitim Programları ve Özellikleri

Eğitim Programı	Yaklaşım	Hedef İfadesi	Program İçeriği
1994 Programı	Davranışçı	Hedef-Davranış	Kreş Programı (0-36 Ay) Anasınıfı Programı (36-72 Ay)
2002 Programı	Davranışçı	Hedef-Davranış	Okul Öncesi Programı (36-72 Ay)
2006 Programı	Yapılandırmacı	Amaç-Kazanım	Okul Öncesi Programı (36-72 Ay)
2013 Programı	Gelişimsel-Sarmal	Kazanım-Gösterge	Okul Öncesi Programı (36-69 Ay)

Veri Analizi

Araştırma verileri içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizi yöntemi ile ilişkiler ve kavramlar belirlenmeye çalışılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). İçerik analizi sürecinde ortaya çıkan bulgular doğrultusunda Araştırma kapsamında okul öncesi eğitim

programlarında aranacak olan milli kavramlar olarak; vatan, vatanseverlik, bayrak sevgisi, ulusal bayramlar/özel günler, milli kahramanlar, Türkçe, Türk toplumsal yaşamı ve Türk kültürü başlıkları belirlenmiştir (MEB, 2010; MEB, 2013). Belirlenen milli kavramlar doğrultusunda eğitim programları incelenmiş ve tablolar, şekil ve grafikler halinde sunulmuştur.

Geçerlik ve güvenilirlik tüm araştırmalar için en önemli başlıklardan biridir. Araştırma verilerinin analizi sürecinde, araştırmacı tarafından temalar oluşturulmuştur. Oluşturulan temalar doğrultusunda eğitim programları incelenmiş ve elde edilen bulgular kodlar verilerek veri formuna kaydedilmiştir. Veri analizinin ardından ortaya çıkan temalar ve kodlar eğitim programları alanında çalışan farklı bir uzman tarafından ayrıca incelenmiş ve kodlanmış sonrasında iki araştırmacı arasındaki tutarlılık Miles ve Huberman (1994) modeline göre hesaplanmıştır. Miles ve Huberman modelinde içsel tutarlılık kodlayıcılar arasındaki görüş birliği olarak tanımlanmakta ve benzerlik: $\Delta = C \div (C + \partial) \times 100$ formülü ile hesaplanmaktadır. Formülde, Δ : Güvenirlik katsayısını, C: Üzerinde görüş birliği sağlanan konu/terim sayısını, ∂ : Üzerinde görüş birliği sağlanamayan konu/terim sayısını ifade etmektedir. Formüle göre kodlayıcılar arası görüş birliğinin en az %80 olması beklenmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Analiz süreci sonunda kodlayıcılar arasındaki tutarlılık %90 olarak bulunmuştur.

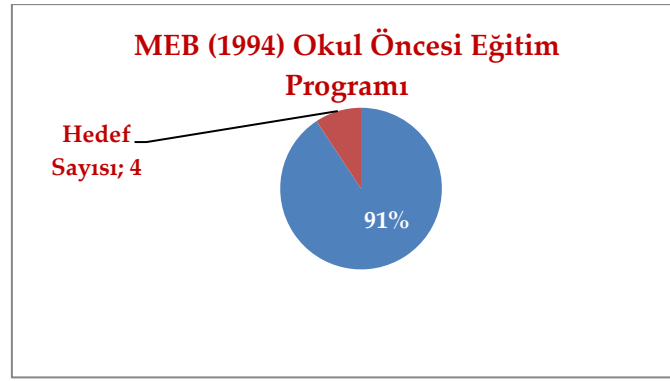
BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen bulgular, şekil, grafik ve tablolar halinde sunulmuştur. Nitel verilerin analizinde temalar başta belirlenmez, süreç içerisinde kendiliğinden ortaya çıkar. Veri analiz sürecinde oluşan temalar aşağıda Şekil 1'e verilmiştir.

Şekil 1. Eğitim Programlarında Ortaya Çıkan Temalar

Araştırma kapsamında ilgili programların analiz edilmesiyle altı farklı tema ortaya çıkmıştır. Veri analiz sürecinde oluşan temalar; Hedefler, Kavramlar, Öğrenme Süreci, Program İçeriği, Belirli Gün ve Haftalar ve Milli Kahramanlar şeklindedir.

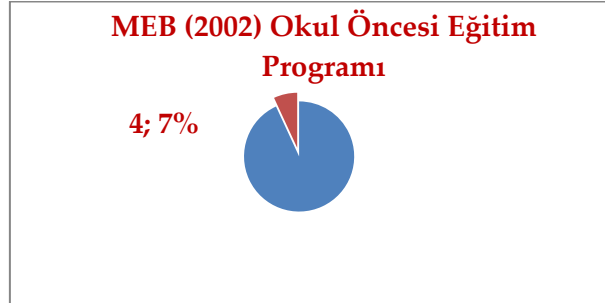
Grafik 1. 1994 Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Milli Kavramlarla İlgili Hedefler

Grafik 1’de yer alan bulgular incelendiğinde, 1994 okul öncesi eğitim programında toplam 39 hedefin yer aldığı ve bu hedeflerden yalnızca dört tanesinin milli kavramlarla ilişkili olduğu görülmektedir. Milli kavramlarla ilgili hedeflerin toplam hedeflere oranı yaklaşık % 10 düzeyindedir. Milli kavramlarla ilişkili olduğu düşünülen hedefler ve davranışlar aşağıda Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. 1994 Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Milli Kavramlarla İlgili Hedef/Davranışlar

Eğitim Programı	Hedef Davranışlar
	-Atatürk’ü tanıyabilme (H-16). 1. Atatürk’ün resmini sınıfta gösterme. 2. Atatürk’ün belli başlı kişilik özelliklerini söyleme 3. Atatürk’ün hayatı ile ilgili belli başlı özellikleri söyleme 4. Atatürk’ün Türk toplumu için yaptığı işleri söyleme
1994 Programı	- Atatürk’ün Türk toplumu için önemini kavrayabilme (H-17). 1. Atatürk’ün fikirlerini aile bireylerine ve arkadaşlarına 2. Atatürk’ün yaptıklarını aile bireylerine ve arkadaşlarına 3. Atatürk’ün diğer insanlardan üstün özelliklerini -Atatürk’le ilgili etkinliklere katılmaktan zevk duyabilme (H-18). 1. Atatürk’le ilgili etkinliklerin planlanmasına ilişkin önerilerde bulunma. 2. Atatürk’le ilgili etkinliklerin hazırlanmasında sorumluluk alma. 3. Atatürk’le ilgili etkinlikleri yürütme. - Türk toplumu ve diğer toplumların yaşama biçimlerini tanıyabilme (H-21). 1. Türk toplumunun aile, akraba ve komşuluk ilişkileriyle ilgili özelliklerine örnek verme. 2. Türk toplumunun belli başlı geleneklerini söyleme. 3. Türk toplumunda ve diğer toplumlarda farklı barınma yerlerini gösterilenler arasından seçme. 4. Türk toplumunda insanların değişik yaşama özelliklerini söyleme. 5. Türk toplumu ve diğer toplumlara özgü giysileri gösterilenler arasından seçme. 6. Türk toplumuna ait özel günlerin özelliklerini söyleme.

1994 okul öncesi eğitim programı milli kavramlar açısından hedef /davranışlar boyutuyla incelendiğinde, programda milli kavramlara yönelik 4 hedef ve 16 davranış olduğu görülmektedir. Tablo 2’de yer alan bulgularda görüldüğü üzere, programda yer alan hedef davranışların milli kahramanlar (Atatürk) ve Türk toplumu ile ilgili olduğu görülmektedir.

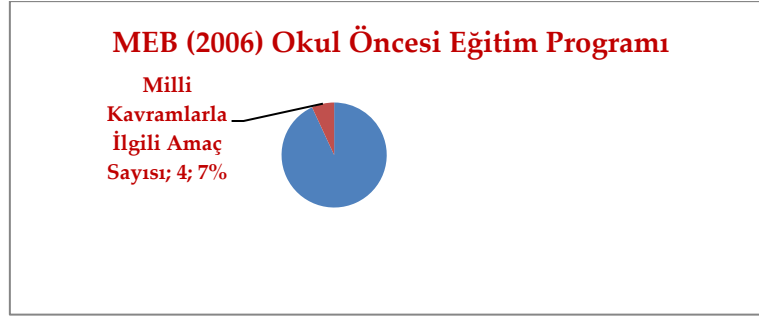
Grafik 2. 2002 Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Milli Kavramlarla İlgili Hedefler

Grafik 2’de yer alan bulgular incelendiğinde, 2002 okul öncesi eğitim programında toplam 43 hedefin yer aldığı ve bu hedeflerden yalnızca dört tanesinin milli kavramlarla ilişkili olduğu görülmektedir. Milli kavramlarla ilgili hedeflerin toplam hedeflere oranı yaklaşık % 11 düzeyindedir. Milli kavramlarla ilişkili olduğu düşünülen hedefler ve davranışlar aşağıda Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3. 2002 Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Milli Kavramlarla İlgili Hedef/Davranışlar

Eğitim Programı	Hedef Davranışlar
2002 Programı	-Kendi kültürünün belli başlı özelliklerini (misafirperverlik, yardımlaşma, yöresel giysiler, büyüklere saygı, bayramlara ilişkin davranışlar gibi) söyleme (D3)
	-Atatürk ile ilgili etkinliklere ilgi gösterebilme (H-8)
	1. Atatürk ile ilgili etkinliklere katılma
	2. Atatürk’le ilgili etkinliklerde aldığı sorumlulukları yerine getirme
	- Türkçeyi dil bilgisi kurallarına uygun olarak kullanabilme (H-14)
	1. Tümcelerinde öğeleri doğru olarak kullanma
	2. Türkçedeki ekleri doğru olarak kullanma
	-Atatürk’ün yaşamı ve kişiliği ile ilgili özellikleri fark edebilme (H-18)
	1. Atatürk’ün hayatı ile ilgili özellikleri söyleme
	2. Atatürk’ün kişisel özelliklerini söyleme
-Atatürk’ün Türk Toplumunu için önemini fark edebilme (H-19)	
1. Atatürk’ün yaptığı işlere örnek verme	
2. Atatürk’ün düşüncelerini söyleme	

Tablo 3’de yer alan bulgulara göre, 2002 okul öncesi eğitim programı milli kavramlar açısından hedef /davranışlar boyutuyla incelendiğinde, programda milli kavramlara yönelik 4 hedef ve 9 davranış olduğu görülmektedir. Programda yer alan hedef davranışların milli kahramanlar (Atatürk), Türkçe ve Türk kültürü ile ilgili olduğu görülmektedir.

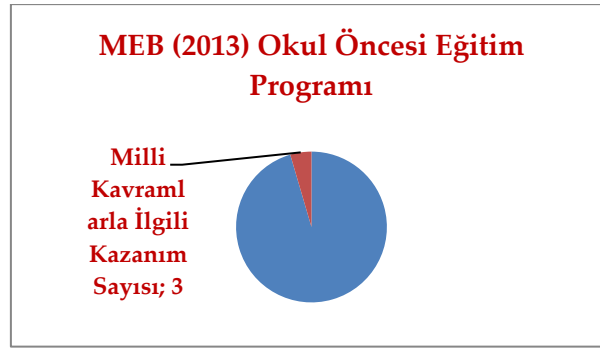
Grafik 3. 2006 Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Milli Kavramlarla İlgili Hedefler

Grafik 3’de yer alan bulgular incelendiğinde, 2006 okul öncesi eğitim programında toplam 54 amaç yer aldığı ve bu amaçların yalnızca dört tanesinin milli kavramlarla ilişkili olduğu görülmektedir. Milli kavramlarla ilgili hedeflerin toplam hedeflere oranı yaklaşık % 8 düzeyindedir. Milli kavramlarla ilişkili olduğu düşünülen hedefler ve davranışlar aşağıda Tablo 4’de yer almaktadır.

Tablo 4. 2006 Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Milli Kavramlarla İlgili Amaç/Kazanımlar

Eğitim Programı	Amaç Kazanımlar
2006 Programı	-Kendi kültürünün belli başlı özelliklerini açıklar (K3)
	-Atatürk ile ilgili etkinliklere ilgi gösterebilme (A-15)
	1. Atatürk ile ilgili etkinliklere katılma
	2. Atatürk’le ilgili etkinliklerde aldığı sorumlulukları yerine getirme
	- Türkçeyi doğru kullanabilme (A-3)
	1. Konuşmalarında söz dizimi kurallarını doğru olarak kullanır.
	2. Konuşmalarında temel dil bilgisi kurallarına uygun konuşur.
	-Atatürk’ü tanıyabilme (A-20)
	1. Atatürk’ün hayatı ile ilgili olguları söyler.
	2. Atatürk’ün kişisel özelliklerini söyler.
Atatürk’ün Türk toplumu için önemini açıklayabilme (A-21)	
1. Atatürk’ün getirdiği yenilikleri söyler.	
2. Atatürk’ün getirdiği yeniliklerin önemini açıklar.	

Tablo 4’de yer alan bulgulara göre, 2006 okul öncesi eğitim programı milli kavramlar açısından amaç /kazanımlar boyutuyla incelendiğinde, programda milli kavramlara yönelik 4 amaç ve 9 kazanım olduğu görülmektedir. Programda yer alan amaç kazanımların milli kahramanlar (Atatürk), Türkçe ve Türk kültürü ile ilgili olduğu görülmektedir.

Grafik 4. 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Milli Kavramlarla İlgili Hedefler

Grafik 4’de yer alan bulgular incelendiğinde, 2013 okul öncesi eğitim programında toplam 63 kazanım olduğu ve bu kazanımların yalnızca üç tanesinin milli kavramlarla ilişkili olduğu görülmektedir. Milli kavramlarla ilgili kazanımların toplam kazanımlara oranı yaklaşık % 5 düzeyindedir. Milli kavramlarla ilişkili olduğu düşünülen kazanım ve göstergeler aşağıda Tablo 5’de yer almaktadır.

Tablo 5. 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Milli Kavramlarla İlgili Amaç/Kazanımlar

Eğitim Programı	Kazanım Göstergeler
2013 Programı	-Atatürk’ü tanır ve Türk toplumu için önemini açıklar (K21) 1. Atatürk’ün hayatıyla ilgili belli başlı olguları söyler. 2. Atatürk’ün kişisel özelliklerini söyler. 3. Atatürk’ün değerli bir insan olduğunu söyler. 4. Atatürk’ün getirdiği yenilikleri söyler. 5. Atatürk’ün getirdiği yeniliklerin önemini söyler.
	-Farklı kültürel özellikleri açıklar. (K9) 1. Kendi ülkesinin kültürüne ait özellikleri söyler. 2. Kendi ülkesinin kültürü ile diğer kültürlerin benzer ve farklı özelliklerini söyler.
	-Atatürk ile ilgili etkinliklerde sorumluluk alır (K11) 1. Atatürk ile ilgili etkinliklere katılır. 2. Atatürk ile ilgili duygu ve düşüncelerini farklı etkinliklerle ifade eder.

Tablo 5’de yer alan bulgulara göre, 2013 okul öncesi eğitim programı milli kavramlar açısından kazanımlar / göstergeler boyutuyla incelendiğinde, programda milli kavramlara yönelik 3 kazanım ve 9 gösterge olduğu görülmektedir. Programda yer alan kazanım ve göstergelerin milli kahramanlar (Atatürk) ve Türk kültürü ve ile ilgili olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Okul Öncesi Eğitim Programlarının Milli Kavramlarla İlgili Kavramlar / Öğrenme Süreci ve Program İçeriği Boyutlarıyla İncelenmesine İlişkin Bulgular

Eğitim Programı	Kavramlar	Öğrenme Süreci	Program İçeriği
1994 Programı	Kavramlar içerisinde milli kavramlara yer verilmemiş.	-Atatürk ve Atatürkçülük (İşlenebilecek Konular) -Türk Kültüründe ve	-Çocuklarda Atatürk, vatan, millet, bayrak, sevgisi ile ilgili duygular uyandırılmalı ve manevî değerlere bağlılıkları sağlanmalıdır (Okul öncesi eğitimin ilkeleri)

2002 Programı	Kavramlar içerisinde milli kavramlara yer verilmemiş.	Farklı Kültürlerde Yaşam (İşlenebilecek Konular)	-Atatürk, millet, vatan ve bayrak sevgisini kazandırmak (Okul öncesi eğitimin amaçları)
		-Dini ve Milli Bayramlar (İşlenebilecek Konular)	-Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına imkân verilmelidir (Okul öncesi eğitimin ilkeleri)
2006 Programı	Kavramlar içerisinde milli kavramlara yer verilmemiş.	-Türkçe Dil Etkinliği (Etkinlik Türleri)	-Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak (Okul öncesi eğitimin amaçları)
		-Türkçe Dil Etkinliği (Etkinlik Türleri)	-Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına gereken önem verilir (Okul öncesi eğitimin ilkeleri)
2013 Programı	Kavramlar içerisinde milli kavramlara yer verilmemiş.	-Türkçe Etkinliği (Etkinlik Türleri)	-Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak (Okul öncesi eğitimin amaçları)
		-Türkçe Etkinliği (Etkinlik Türleri)	-Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına gereken önem verilmelidir (Okul öncesi eğitimin ilkeleri)

Tablo 6’da yer alan bulgulara göre, okul öncesi eğitim programı milli kavramlar açısından “kavramlar” boyutuyla incelendiğinde, programda milli kavramlara yönelik herhangi bir içeriğin yer almadığı görülmektedir. Okul öncesi eğitim programı milli kavramlar açısından “öğrenme süreci” boyutuyla incelendiğinde, 1994 programında işlenebilecek konular başlığı altında, Atatürk ve Atatürkçülük, Türk Kültüründe ve Farklı Kültürlerde Yaşam, Dini ve Milli Bayramlar, Türkçe Dil Etkinliği (Etkinlik Türleri) temalarına yer verilmiştir. 2002, 2006 ve 2013 eğitim programlarında etkinlik türleri başlığı altında sadece Türkçe dil etkinliğine yer verildiği görülmektedir. Okul öncesi eğitim programı milli kavramlar açısından “program içeriği” boyutuyla incelendiğinde, 1994 programında okul öncesi eğitimin ilkeleri ve amaçları başlığı altında, çocuklarda “*Atatürk, vatan, millet, bayrak, aile ve insan sevgisi ile ilgili duygular uyandırılmak ve manevî değerlere bağlılıkları sağlanmalıdır, Atatürk, millet, vatan ve bayrak sevgisini kazandırmak*”, “*Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına imkân verilmelidir*” maddelerinin yer aldığı görülmüştür. 2002, 2006 ve 2013 programında okul öncesi eğitimin ilkeleri ve amaçları başlığı altında, çocukların “*Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak, çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına gereken önemin verilmesi*” maddelerinin yer aldığı görülmüştür.

Tablo 7. Okul Öncesi Eğitim Programlarının Milli Kavramlarla İlgili Belirli Gün ve Haftalar ve Milli Kahramanlar Boyutlarıyla İncelenmesine İlişkin Bulgular

Eğitim Programı	Belirli Gün ve Haftalar	Milli Kahramanlar
1994	• Cumhuriyet Bayramı	-Mustafa Kemal Atatürk

Programı	<ul style="list-style-type: none"> • Atatürk Haftası • Tutum, Yatırım ve Türk Malları Haftası • Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı • Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı 	
2002 Programı	<ul style="list-style-type: none"> • Cumhuriyet Bayramı • Atatürk Haftası • Tutum, Yatırım ve Türk Malları Haftası • Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı • Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı 	-Mustafa Kemal Atatürk
2006 Programı	<ul style="list-style-type: none"> • Cumhuriyet Bayramı • Atatürk Haftası • Tutum, Yatırım ve Türk Malları Haftası • Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı • Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı 	-Mustafa Kemal Atatürk
2013 Programı	<ul style="list-style-type: none"> • Cumhuriyet Bayramı • Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı • Atatürk Haftası 	-Mustafa Kemal Atatürk

Tablo 7'de yer alan bulgulara göre, okul öncesi eğitim programları milli kavramlar açısından "kutlanacak belirli gün ve haftalar" boyutuyla incelendiğinde, kutlanması gereken ulusal günler olarak 1994, 2002 ve 2006 eğitim programlarında, Cumhuriyet Bayramı, Atatürk Haftası, Tutum, Yatırım ve Türk Malları Haftası, Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı başlıklarına yer verildiği, 2013 eğitim programında ise, Cumhuriyet Bayramı, Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ve Atatürk Haftası başlıklarına yer verildiği görülmektedir. Okul öncesi eğitim programları milli kavramlar açısından "milli kahramanlar" boyutuyla incelendiğinde, tüm eğitim programlarında milli kahramanlar olarak yalnızca Mustafa Kemal Atatürk'e yer verildiği görülmektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu araştırmada okul öncesi eğitim programlarının milli kavramlar açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında 1994, 2002, 2006 ve 2013 yıllarında uygulanmaya başlanan okul öncesi eğitim programlarında yer alan, Hedefler, Kavramlar, Öğrenme Süreci, Program İçeriği, Belirli Gün ve Haftalar ve Milli Kahramanlar, milli kavramlar açısından incelenmiştir.

Araştırma sonucunda, 1994 okul öncesi eğitim programında milli kavramlara yönelik 4 hedef ve 16 davranış, 2002 okul öncesi eğitim programında 4 hedef ve 9 davranış, 2006 okul öncesi eğitim 4 amaç ve 9 kazanım ve 2013 okul öncesi eğitim programında 3 kazanım ve 9 gösterge olduğu görülmüştür. Programlarda yer alan hedef davranışların milli kahramanlar (Atatürk) ve Türkçe ve Türk toplumu kategorilerine yönelik olduğu görülmüştür.

Okul öncesi eğitim programları milli kavramlar açısından “kavramlar” boyutuyla incelendiğinde, eğitim programlarında milli kavramlara yönelik herhangi bir içeriğin yer almadığı görülmüştür.

Okul öncesi eğitim programı milli kavramlar açısından “öğrenme süreci” boyutuyla incelendiğinde, 1994 programında işlenebilecek konular başlığı altında, Atatürk ve Atatürkçülük, Türk Kültüründe ve Farklı Kültürlerde Yaşam, Dini ve Milli Bayramlar, Türkçe Dil Etkinliği (Etkinlik Türleri) temalarına yer verildiği görülmüştür. 2002, 2006 ve 2013 eğitim programlarında etkinlik türleri başlığı altında sadece Türkçe dil etkinliğine yer verildiği görülmüştür.

Okul öncesi eğitim programı milli kavramlar açısından “program içeriği” boyutuyla incelendiğinde, 1994 programında okul öncesi eğitimin ilkeleri ve amaçları başlığı altında, çocuklarda “Atatürk, vatan, millet, bayrak, aile ve insan sevgisi ile ilgili duygular uyandırılmak ve manevî değerlere bağlılıkları sağlanmalıdır”, maddelerinin yer aldığı görülmüştür. 2002, 2006 ve 2013 programında okul öncesi eğitimin ilkeleri ve amaçları başlığı altında, “çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak, çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına gereken önemin verilmesi” maddelerinin yer aldığı görülmüştür.

Okul öncesi eğitim programları milli kavramlar açısından “kutlanacak belirli gün ve haftalar” boyutuyla incelendiğinde, kutlanması gereken ulusal günler olarak 1994, 2002 ve 2006 eğitim programlarında, Cumhuriyet Bayramı, Atatürk Haftası, Tutum, Yatırım ve Türk Malları Haftası, Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, Atatürk’ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı başlıklarına yer verildiği, 2013 eğitim programında ise, Cumhuriyet Bayramı, Atatürk Haftası ve Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı başlıklarına yer verildiği görülmüştür.

Okul öncesi eğitim programları milli kahramanlar açısından incelendiğinde tüm eğitim programlarında milli kahramanlar olarak yalnızca Mustafa Kemal Atatürk’e yer verildiği görülmüştür.

Literatürde okul öncesi eğitim programlarını milli kavramlar açısından inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bununla birlikte okul öncesi eğitim programlarını değerler açısından inceleyen (Duman, 2014; Öz, 2015; Sapsağlam, 2016) çalışmaların literatürde yer aldığı ve çalışma sonuçlarına göre “değer” kavramına eğitim programlarında yeterince yer verilmediği ilgili araştırmalarda belirtilmektedir. Milli kavramlar aynı zamanda milli değerlerimizi ifade etmektedir. Dolayısıyla literatürde araştırmaların sonuçlarıyla bu araştırma sonuçları arasında tutarlılık bulunmaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim programları hakkındaki görüşlerini inceleyen araştırma sonuçlarına göre, okul öncesi öğretmenleri okul öncesi eğitim programlarını “değer ve değerler eğitimi” açısından yetersiz görmektedir (Sapsağlam, 2015; Üner,2011; Yazar ve Erkuş, 2013).

Araştırma sonucuna göre milli kavramların okul öncesi eğitim programlarında yeterli düzeyde yer almadığı görülmüştür. Benzer şekilde Sapsağlam (2016) okul öncesi eğitim programlarını değerler açısından incelediği araştırmada, değerlere eğitim programlarında yeterli düzeyde yer verilmediğini belirtmektedir. Okul öncesi yıllar çocukların yeni kavramları öğrenmesinde en etkili dönemdir (Witt ve Kimple, 2008). Araştırmacılar okul

öncesi dönemde çocuklara; Vatan, Vatanseverlik, Yardımseverlik, Dürüstlük, Sorumluluk gibi kavramların (değerlerin) kazandırılabilceğini belirtilmektedir (Alpöge, 2011; Dinç, 2011; Ogelman ve Sarıkaya, 2015; Öztürk Samur, 2011; Sapsağlam, 2015; 2017).

Araştırma sonuçlarından da anlaşılacağı üzere okul öncesi eğitim programlarında milli kahraman olarak sadece Mustafa Kemal Atatürk'ün yer aldığı görülmüştür. Oysa çok sayıda milli kahramanı bulunan Türk milletinin diğer kahramanları da çocuklara tanıtılmalıdır. Sapsağlam (2016) çocukların değer ve kavramları öğrenmelerinde model alma ve özdeşim kurmanın yaygın olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla çocuklara örnek alabilecekleri, idealize edebilecekleri "milli kahraman portreleri" sunulursa çocukların kişilik gelişimleri bu durumdan olumlu etkilenecektir. Her toplum milli kahramanlarını çocuklara öğretmek için çaba sarf etmektedir. Fransızların milli kahramanı Napolyon, İskoçyalıların milli kahramanı William Wallace, İtalyanların milli kahramanı ise Giuseppe Garibaldi'dir. Milli kahramanlar milli kimliğin oluşmasına önemli katkılar sağlar (Llobera, 2007). Henüz 20. yüzyılın başlarına kadar eğitim müfredatlarında çocuklara tanıtılan Türk büyükleri arasında Fatih Sultan Mehmet ve Ulubatlı Hasan gibi kahramanlar en sık karşılaşılanlardı (Stathis, 1998). Baltacıoğlu (1995) vatanseverlik duygusunun kazandırılmasında Türk büyüklerinin önemli olduğunu belirtmektedir.

Araştırma sonuçları doğrultusunda;

- Okul öncesi eğitim programlarında "milli kavramlara" yönelik kazanımlara ve eğitim içeriklerine daha fazla yer verilmesi,
- Bin yıllık tarihe sahip Türk milletinin diğer önemli kahramanlarının da çocuklara tanıtılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Alpöge, G. (2011). *Okul öncesinde değerler eğitimi*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.

Arıcı, A. F. (2016). Erken çocukluk dil gelişiminde ailenin rolü. *Türk Eğitim Dergisi*, 1 (1), 66-78.

Arslan, S., & İlkay, N. (2015). Okul öncesi öğretim programına yönelik öğretmen görüşleri. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 22-32.

Aslan, M., Soyalp, H., Karahan, O., & Altuntaş, M. (2016). Okul öncesi eğitim programı değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi. *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (1), 657-683.

Aslan, M. & Uygun, N. (2019). Okul öncesi eğitim programının Stufflebeam'in bağlam, girdi, süreç ve ürün (BGSÜ) değerlendirme modeline göre değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 44 (200), 229-251.

Baltacıoğlu, I. H. (1995). *Talim ve terbiyede İnkılap*. İstanbul: MEB Yayınları.

Başaran, S. T. & Ulubey, Ö. 2013 Okul öncesi eğitim programının değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 51(2), 1-38.

- Bracken, B. & Shaughnessy, M. F. (2003). An interview with Bruce Bracken about the measurement of basic concepts in children. *North American Journal of Psychology*, 5 (3), 351-363.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bruner, J. S. (1966). *Toward a theory of instruction*. New York: Norton.
- Duman, G. (2014). Evaluation of Turkish preschool curriculum objectives in terms of values education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 152, 978 – 983.
- Durmuşoğlu, M. C. (2017). Teacher opinions on ministry of national education 2002, 2006, and 2013 preschool education curricula in Turkey. *Educational Research and Reviews*, 12 (20), 1015-1030.
- Gülçiçek, T., Tonga, F. E. & Erden, F. T. (2019). Examining Turkish early childhood education curriculum in terms of mainstream curriculum models. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(2), 77-106.
- Kandır, A. & Yazıcı, E. (2016). MEB 2013 okul öncesi eğitim programının okuma yazma becerilerinin gelişimi yönünden değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36 (3), 451-488.
- Kayhan E. & Gürol, M. (2019). Türkçe öğretim programı (2017)'nin Stufflebeam'in (CIPP) modeline göre değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Dergisi*, 4 (1), 48-67.
- Kılıçkaya, A. & Zelyurt, H. (2015). Okul öncesi programlarında özel gereksinimli bireylerin yer alma durumlarının incelenmesi (1989-2013). *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, (4), 200-212.
- Llobera, J. R. (2007). *Modernliğin Tanrısı-batı Avrupa'da milliyetçiliğinin gelişimi*. (Çev.: Emek Akman, Ebru Akman). Ankara: Phoenix Yayınevi.
- MEB. (1973). *Milli eğitim temel kanunu*. Ankara: MEB.
- MEB (1994). *Okul öncesi eğitimi programı*. Ankara.
- MEB (2002). *Okul öncesi eğitimi programı*. Ankara.
- MEB (2006). *Okul öncesi eğitimi programı*. Ankara.
- MEB (2010). *2010/53 sayılı ilk ders genelgesi*. Ankara.
- MEB (2013). *Okul öncesi eğitimi programı*. Ankara.
- MEB. (2016). *Fen ve matematik etkinlikleri (MEGEP)*.

- http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller/Fen%20ve%20Matematik%20Etkinlikleri.pdf adresinden 10.01.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. California: Sage.
- Öz, E. D. (2015). Okul öncesi eğitim programı kazanımlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. II. Uluslararası Katılımlı Değerler Eğitimi Kongresi, 2-5 Kasım, Kırıkkale.
- Sapsağlam, Ö. (2013). Değerlendirme boyutuyla okul öncesi eğitim programları (1952-2013). *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1 (1), 63-73.
- Sapsağlam, Ö. (2016). Okul öncesi eğitim programlarında yer alan hedeflerin değerler açısından incelenmesi. *Turkish Studies*, 11(9), 683-700.
- Sapsağlam, Ö. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının değer algılarının çizdikleri resimler ve sözlü anlatımlarına göre incelenmesi: Sorumluluk değeri örneği. *Eğitim ve Bilim*, 42 (189), 287-303.
- Sapsağlam, Ö. (2018). Social media awareness and usage in preschool children. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 9, (31), 728-746.
- Sapsağlam, Ö. (2019). Bebeklik döneminde ailede eğitim. (Edit. Serdal Seven), *Bebeklik dönemi gelişim ve eğitim içinde* (210-224). Ankara: Pegem Akademi.
- Senemoğlu, N. (2007). *Gelişim öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Gönül Yayıncılık.
- Stathus, P. (1998). Yunan (ve Türk) tarih ders kitaplarında “ben” ve “öteki” imgeleri. Ali Berktaş, Hamdi Can Tuncer (Ed.), *Tarih eğitimi ve tarihte “öteki” sorunu içinde* (s. 125-133). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- TDK. (2019). *Büyük Türkçe sözlük*.
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c967bc54f0dc6.75815779 adresinden 20.01.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Veldhuis, J., Koniin, E. A., & Seidell, J. C. (2012). Weight information labels on media models reduce body dissatisfaction in adolescent girls. *Journal Adolescent Health*, 50(6), 600-606.
- Vygotsky, L. S. (1934). *Thought and language* (Edit. By. Alex Kozulin). London: MIT Press.
- Witt, S. D. & Kimple, K. P. (2008). ‘How does your garden grow?’ Teaching preschool children about the environment. *Early Child Development and Care*, 178 (1), 41-48. doi: 10.1080/03004430600601156.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yiğit, C., Özyurt, M. & Adıyaman, H. (2019). Okul öncesi öğrencilerinin programın kazanımlarına ulaşma durumlarının değerlendirilmesine ilişkin bir model önerisi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 15 (3), 237-252.